

הרב עמנואל מולקנדוב

פתח תקווה

ברכת הדלקת הנר ביו"ט וביו"כ

הנה 'מצות' הדלקת נרות שבת מוזכרת בתלמוד במסכת שבת דף כ"ה ובעוד מקומות במדרשים כנודע, 'וברכת' הדלקת הנרות בשבת מוזכרת בדברי הגאונים שנביא לקמן, וכך ההלכה והמנהג פשוטים, אולם לענין הדלקת נרות ביו"ט וביו"כ וברכת ההדלקה אין הדברים פשוטים, ויש בזה עיקולי ופשוטי, בעיקר למנהג הספרדים, וכמו שנבאר ב' ענינים אלו בעזה"י.

ברכה על הדלקת הנר ביו"ט

הנה מרן הגרע"י זצ"ל בכמה מקומות מספריו [ולדוגמא בשו"ת יחו"ד (ח"א סי' כ"ז) ובחזו"ע שבת (ח"א מדף רי"ז והלאה)] האריך לקיים את פסק השו"ע בסי' רס"ג ס"ה שיש להדליק ולברך על הנרות ביו"ט, ופסק שגם התימנים צריכים לנהוג כן. ולעומתו, הגר"י רצאבי חיבר קונטרס בשם 'נר יום טוב', שבו האריך לקיים את מנהג חלק מהתימנים שלא מברכים על הנר ביו"ט.

ובאמת נראה שהעיקר שגם הספרדים צריכים שלא לברך על הנר ביו"ט, ורק האשכנזים, שנהגו בזה מקדמת דנא, יכולים להמשיך במנהגם, וכמו שנבאר.

הנה את מקור דין ההדלקה ביו"ט כתב הב"י בסי' רס"ג, וז"ל: "כתוב בהגמ"י פ"ה ובמרדכי פרק ב"מ דאיתא בירושלמי דגם ביו"ט צריך לברך להדליק נר של יום טוב" ע"כ, ומקור דברי המרדכי הם מראבי"ה (סי' קצ"ט), וכ"כ הרוקח (סוסי' ש"ב) בסתמא והאו"ז (סי' שס"א) בשם הירושלמי, וכ"כ בעל משמרת המועדות שהובא ברד"א, שצריך לברך על הנר בלילי יו"ט עיי"ש.

והנה לפנינו בירושלמי ליתא לדין זה, והזכירוהו רק חכמי אשכנז הנ"ל, וכבר נודע מה שכתב ר"א אפטוביצר במבואו לספר ראבי"ה (עמ' 275 והלאה). וכ"כ בהערותיו לספר ראבי"ה עצמו, במהדורתו, במקומות שציין במבוא שם) שלחכמי אשכנז הנ"ל היה ירושלמי שנוספו בו דברים בגוף הירושלמי בזמן הגאונים [בארץ ישראל

כנראה] ואין זה הירושלמי המקורי שהיה לשאר הראשונים, וכינה ירושלמי זה בשם 'ספר ירושלמי'. וחכמי אשכנז הנ"ל לא ידעו מזה והביאו ממנו כמה ראיות, בחשבם שזהו הירושלמי המקורי [ובמעט מקומות הרגישו בזה שיש הוספה של גאון וכדומה, אבל ברוב המקומות לא הבחינו בזה], וזה אחד מהמקומות הנ"ל. וכבר נמצא שרידי ירושלמי זה ופרסמו פרופ' יעקב זוסמן ב'תרביץ' (כרך 65 חוברת א'), וב'קובץ על יד' ספר י"ב (כ"ב) עיש"ב באורך דברים ברורים בזה [ושם ציין לכל החכמים שדנו בענין זה והסכימו לדעת רא"א]⁸.

אכן, כאן יש ראיה גדולה שאין זה ירושלמי, דהא האו"ז בהלכות ע"ש (סי' י"ג) הביא ירושלמי זה במלואו וז"ל: "ואמרינן פרק הרואה בירושלמי המדליק נר בלילי יו"ט אומר אקבו"צ להדליק נר 'לכבוד' יו"ט וא"צ לומר זמן, בלילי שבת אומר אקבו"צ להדליק נר לכבוד שבת, ופרק המביא כדי יין ירושלמי המדליק נר לילי יו"ט אומר אקבו"צ להדליק נר של יו"ט" ע"כ. והנה ידוע שברכת הדלקת הנר בשבת אינה מוזכרת בתלמוד, והגאונים דנו אם מברכים או לא - עיין לקמן - ואף אחד לא הביא שיש 'ירושלמי' להדיא שמברכים, והרי זה פלא. ומכאן, שאין זה ירושלמי כלל אלא הוספה שלא היתה לאף אחד מהראשונים האחרים שעסקו בנושא, וא"כ יגיד עליו רעו על ברכת הדלקת הנר ביו"ט, שאין זה בירושלמי כלל, ולכן אין לסמוך על ירושלמי זה בתור מקור קדום לברכה על הדלקת הנר ביו"ט.

ובאמת נראה שרק חכמי אשכנז הנ"ל ס"ל לברך עפ"י הירושלמי הנ"ל, אולם בשאר ארצות שהם בכל, ספרד, פרוכניצא ואף צרפת [שבד"כ קרובים במנהגם לאשכנז] לא ברכו על הדלקת הנר ביו"ט וכמו שנבאר:

הנה רע"ג, רס"ג, הרמב"ם והטור לא הזכירו ברכה על הדלקת הנר ביו"ט, וכבר דייק כע"ז המנהיג בעמ' קמ"ז (בהוצאת מוסד הרב קוק) מדברי השאילתות וז"ל: "ובב"ר ויברך א-לוהים את יום השביעי ר"א אומר ברכו בנר. פעם אחת הדלקתי את הנר בע"ש ובמוצ"ש מצאתיו דולק ולא חסר כלום. למדנו מזה שאין מברכים על הנר בלילי יו"ט וכ"כ רב אחא בנר שבת לברך להדליק ולא הזכיר נר של יו"ט" ע"כ, ומבואר שדייק מזה שלא הזכיר לברך על הנר ביו"ט שאין מברכים, וכך גם דעתו הוא, וא"כ גם מהגאונים הנ"ל ניתן לדייק כן.

8. ודלא כמ"ש הרב דוד דבליצקי בהוצאתו המחודשת והמדויקת של רבי"ה [בני ברק תשס"ה] בעמ' י"ב ואילך ע"ש, והמעין בדברים היטב יראה שהצדק עם רא"א.

ובאמת שבספר לקט יושר (עמ' 49) כתב וז"ל: "כתב הר"א קלוזנר הא דכתב באו"ז במסכת ביצה אקבו"צ להדליק נר של יו"ט לא דק משום דלא אתא לאשמעינן הנוסח כלל אלא אשמעינן דצריך לברך בנר של יו"ט שלא תאמר הואיל ויכול להדליק לצורך ולהשתמש בנר בכל אשר ירצה אין מצוה לקבוע נר לכבוד יו"ט ולא דמי לשבת דצריך עכ"פ לקבוע נר קמ"ל דצריך לברך ולכן לא דק בנוסח" וכו' עי"ש, ומבואר מדבריו שבאמת יש סברא גדולה שלא לברך, וא"כ כל הגאונים והראשונים שלא כתבו חידוש זה שצריך לברך באמת ס"ל שאין לברך, דהא זוהי הסברא הפשוטה, ורק האו"ז וסיעתו שמצאו 'ירושלמי' דס"ל לברך כתבו כן. ובהלכות יו"ט (עמ' 103) כתב הלקט יושר: "ואמר לי אינך צריך להדליק ביו"ט לפעם אחרת אמר לי צריך להדליק ביו"ט" עי"ש. ונראה מדבריו שבתחלה ס"ל שא"צ להדליק נר ביו"ט ולבסוף חזר בו וס"ל שצריך להדליק, וא"כ גם הוא לא היה ברור לו כ"כ שמדליקים נר ביו"ט.

ועוד ראיה דס"ל כן לכל הגאונים והראשונים, לבד מחכמי אשכנז, דהא הו"ל לכתוב את נוסח הברכה אם היא להדליק נר של יו"ט או של רגלים או שצריך לפרט הרגל פסח שבועות וסוכות וכד', ועל כן א"א לומר דמדכתבו שמברכים על נר שבת ה"ה על נר יו"ט, דהא אין אנו יודעים מה הנוסח וע"כ דס"ל שאין מברכים כלל על של יו"ט.

ועוד דהא הגאונים דנו אם מברכים על נר שבת, דהא לא מוזכר בתלמוד דבר על ברכתו, וכתבו רב נטרונאי גאון, רב האי גאון והמנהיג בשם רב אחא משבחה (עי' באוה"ג שבת עמ' 27) דמדאמר רבא בדף כ"ה ע"ב הדלקת הנר בשבת חובה א"כ ודאי שמברכים עליה עי"ש. וא"כ ביו"ט, שלא מצאנו בתלמוד שהדלקת הנר בו היא חובה, הדר דינא שאין מברכין עליו. והרי לדעת ר' משולם (ספר הישר חלק השו"ת סי' מה אות ה) אין מברכים גם על נר שבת, ורס"ג בסידורו (עמ' ק"ט) כתב ורובינו מברכים על נר שבת להדליק נר השבת עי"ש, ומבואר שהיו שלא היו מברכים גם על נר שבת. וא"כ אין לנו אלא מה שמפורש בדברי הגאונים והרמב"ם, עפ"י הגמ', שנר שבת חובה, אבל ביו"ט, שלא מצאנו כן, ודאי שאין מברכים לדבריהם.

ומצאנו ראשונים מפורשים דס"ל כן: ז"ל המושב זקנים פרשת אמור: "שצ"ע למה סמך גרות למועדות וי"ל ללמד שהדלקת נר בשבת מצוה. מכאן נהגו

האשכנזים לברך על הדלקת נר ביו"ט כמו בשבת. ולא מסתבר לרבותינו שבצרפת דאפילו בשבת אסיק תלמודא הדלקת נר בשבת חובה משום שלום בית א"כ ביו"ט שיכולים להדליק אין לברך דא"צ שלום בית. לכן פסק דאין מברכין על נר שביו"ט כי גם בשבת נחלקו ר"ת ור' משולם וכו' אך ביו"ט פשיטא דאם היה לו אבן טובה המאירה א"צ להדליק ופשיטא שאין מברכין על הדלקת נר של יו"ט ע"כ. וכ"כ עוד בפרשת בא (עמ' קל"ב) וז"ל: "ד"א יעשה לכם. לרבות הדלקת נר ביו"ט שהוא מותר, לכן פסק שאין צריך לברך על הדלקת נר ביו"ט דאין בה משום שלום בית, כיון דיכול להדליק ודלא כאשכנזים שמברכים" ע"כ. וכ"ה בפירוש ר' אביגדור צרפתי על התורה (פסק ר"ג ומ"ז) ע"ש. ודבריהם ברורים מאוד. וכ"כ ר' גרשון בר' שלמה [בעל השלמן], שהביא הרד"א בפירוש משנת במה מדליקין מ"ו, וז"ל: "הדלקת נר יו"ט לא נהגו לברך שאינה מצוה וחובה כמו בשבת שהיא מכלל עונג שבת אבל ביו"ט שמחת יו"ט מצאנו עונג יו"ט לא מצאנו" ע"כ. וכ"כ תוס' חכמי אנגליה במסכת פסחים (נ"ג ע"ב) וז"ל: "ובמקום שנהגו להדליק [ביו"ה] נ"ל שאין מברכין דאמנהגא לא מברכין אבל ביום הכיפורים שחל להיות בשבת מברכין דביום הכיפורים בלא שבת ודאי אין מברכין דאין חששא משום שלום בית אבל ביום הכיפורים שחל להיות בשבת ודאי מברכין, ר"ם. וכן שמעתי אומרים מהאי טעמא אין מברכין על הדלקת הנר [ביום טוב] כיון דאם כבה הנר יכול להדליק ליכא חששא משום שלום בית" ע"כ.

ונראה שכ"ד המאירי דהא המאירי בשבת כ"ה כתב שטעם הדלקת הנר בשבת הוא משום עונג שבת, והמאירי בחידושו לביצה ל"ד (והובא בשעה"מ פ"ה מהלכות מעשר הכ"ב) הביא בשם י"מ פירוש בגמ' שם שיו"ט כיון שלא נאמר בו עונג אינו קובע למעשר עי"ש, וא"כ לשיטתו אין מצות הדלקת נר יו"ט וכמו שכתב ר' גרשון הנ"ל לדעה זו. וע"ע בתוספות השלם עה"ת ריש פרשת תצוה וז"ל: "תצוה בגימ' נשים צוה", מכאן למדנו הדלקת נר לנשים מן התורה. נר תמיד בגימ' 'בשבת' וכן משמעו ואתה תצוה הנשים להעלות נר בשבת" ע"כ [וכע"ז בבעה"ט שם בקצרה], ומכאן גם נראה שרק בשבת יש את ענין הדלקת הנרות ולא ביו"ט.

וכן מתבאר גם מדברי הלקח טוב פרשת בשלח עה"פ ולחם בבקר לשבוע, וז"ל: "שאינן שביעה אלא במראית העין וכו' ומי שאוכלין בלילי שבתות בלא הנר בחשך ידמו כי אין אוכלין לשבוע נפשם, ועוד שמא יפול זבוב במאכל או שום דבר

איסור ואין רואהו, לפיכך אמרו רז"ל הדלקת נר בשבת מצוה, שיתענג בשבת במאכל ובמשתה" וכו' עי"ש [והועתק בסתמא במדרש שכל טוב שם כדרכו], וכ"כ עוד בריש פרשת ויקהל וז"ל: "וחכמים אומרים מצוה להדליק מפני שלום ביתו ושלא יבא אדם לידי חילול שבת ולידי חילול מזיד כגון שהוצרכה לו נר לחולה ולחיה, ועוד משום שלא יאכל בחשך, ואפילו שרץ בקערה אינו רואה" וכו' עי"ש, וטעמים אלו לא שייכים ביו"ט, שיכול להדליק ביו"ט עצמו מנר לנר ואם אין לו יש לשכנו. וז"ל אר"ח (סוף אות א'): "מברכין בהדלקתן ואח"כ מדליקין וכן הדין ביו"ט. וי"א שאין מברכין כלל ביו"ט לפי שאין בה משום שלום בית שכל זמן שירצה הוא מדליק" ע"כ. וכ"כ בהלכות יו"ט (אות א'): "ונראה שצריך לברך על הדלקת נר יו"ט כמו בשבת לפי שכשם שמצוה לכבד שבת ולענגו כך מצוה לעשות ביו"ט וזהו מכלל העונג והכיבוד וי"א שאין לברך כלל כיון שיכול להדליק כל זמן שירצה אינו חובה ואין בו משום שלום בית" ע"כ.

והנה הרמב"ם כתב במפורש בפ"ו מיו"ט שיש מצות כבוד ועונג ביו"ט כמו בשבת, ואעפ"כ לא הזכיר את ברכת הנר ביו"ט [וכפי שכבר כתב לנכון בדעתו בשו"ת פעולת צדיק (ח"ג סי' ע"ר) עי"ש], דס"ל שאין זו מצוה שחייבו עליה ברכה, כיון שאין בה משום שלום בית, והיא כמו שאר חיובי כבוד ועונג שנאמרו בשבת וביו"ט, שאין עליהם ברכה, מלבד נר שבת משום שלום בית, וכיון שהאדם לא יכול להדליק לערב חייבוהו להדליק בערב שבת ולברך. וגם נ"מ אם היה לו אור אחר שמאיר, וכמו שכתב המושב זקנים שהעיקר ביו"ט שיהיה אורה בבית, ולא מצאנו באף מקום שהרמב"ם ישמיט ברכה מסוימת ויסמוך על המבין דבר מתוך דבר בחיוב הברכה ובנוסח הברכה, ואם לא כתב על חיובה ונוסחה סימן הוא דס"ל שאין לברך.

ויש לציין עוד את דברי הפמ"ג בספרו ראש יוסף (שבת כ"ד ע"ב) וז"ל: "והנה הדלקת נר בשבת חובה 'וביו"ט מנהגא' עיין רס"ג ובהגמ"י פ"ה מה"ש ה"א בירושלמי דביצה ופרק הרואה, ומשמע דמברכין על מנהגא כמו הל"ל" וכו' עי"ש, הרי דס"ל שכל הטעם לברך הוא משום ברכה על מנהג, וא"כ לדידן, שאין מברכין על מנהג, כדעת הרמב"ם וסיעתו, גם על נר יו"ט אין לברך.

והשו"ע העתיק דברי את המרדכי בחושבו שכ"ה בירושלמי ושאיין חולק ע"ז בראשונים, ועפי"ז פשט המנהג גם אצל הספרדים לברך. אולם, השו"ע ושאר

האחרונים לא ראו את דברי הגאונים והראשונים הנ"ל, וגם לא נודע להם שהירושלמי שהביא ראבי"ה אינו הירושלמי האמיתי. לפיכך, יש לומר שאילו היו רואים את הראשונים הנ"ל, דס"ל שאין לברך, ודאי שלא היו מורים לברך, אלא לכל היותר להדליק בלא ברכה. ובפרט שזהו מנהג אשכנזי בלחוד, ושאר העולם לא נהג כן, ואיך אפשר לחייב ברכה שלא מוזכרת בתלמוד ואף לא בירושלמי האמיתי, וגם ברוב העולם לא נהגו כן, ולהנהיג כן על סמך מנהג אשכנזי בלבד? וע"כ נראה שאין לספרדים לברך ביו"ט על הדלקת הנר, ורק האשכנזים יכולים לנהוג כן כיון שהם נהגו כן מקדמת דנא עפ"י הפוסקים שלהם, אבל שאר העולם לא יברכו. וע"ע בספר בני ציון בסי' רס"ג שגם האריך בנידון דנן, ונטייתו היא שהמנהג לברך אין לו מקור, ותמוה הוא אלא שלא הכריע בזה למעשה עי"ש. והאמת היא שגם הוא לא ראה את כל המקורות שהבאנו.

אולם, עפ"י הנ"ל נראה ברור שעכ"פ לדידן, דחיישינן טובא לסב"ל, אין לברך, אלא להדליק ללא ברכה. ולא שייך בזה סב"ל במקום מנהג לא אמרינן, דכבר כתב השד"ח (ח"ד עמ' 276) בשם החקרי לב ור' חיים פלאגי שאם לא ידעו מדברי הפוסקים ונהגו לא חשיב מנהג דמנהג בטעות הוא עי"ש, וה"ה בנ"ד.

ופעמים שמצטרף לזה עוד חשש איסור של הדלקת נר של בטלה, כגון ביו"ט שני של ר"ה או כשחל יו"ט במוצ"ש ואור החשמל דולק, וכבר דנו בזה אחרוני זמננו איך אפשר להדליק נר בכה"ג. עי' בשבות יצחק [דרזין] נר שבת (עמ' מ"ב ואילך) וכן בשו"ת חיי יוחנן [ואזנר] (ח"ב סי' כ"ו). שכתבו סברות בענין. אולם צ"ע להקל באיסור תורה של הדלקת הנר לבטלה בסברות בעלמא, ובפרט כאן שלדעת חלק גדול מהפוסקים אין צורך כלל בהדלקה זו, דהא העיקר שיהא אור בבית ואין דין להדליק בדוקא ולברך. ולכן בכה"ג עדיף להמנע מלהדליק כלל, וביו"ט שחל בע"ש יסדרו שעון שבת שיכבה את האור סמוך לשקיעה בזמן ההדלקה.

ברכת הדלקת הנר ביוה"כ

הנה הב"י בסי' תר"י הביא מחלוקת הרא"ש והמרדכי אם מברכים על הדלקת הנר ביוה"כ במקום שנהגו להדליק, שדעת הרא"ש שמברכים ודעת המרדכי שאין מברכים. ויש להוסיף עוד את דברי המרדכי בסוף יומא, שכתב ג"כ שאין לברך,

ושם כתב הטעם משום שיש מקומות שנהגו כלל שלא להדליק עי"ש, ולדבריו נראה שאע"פ שבעלמא מברכין על מנהג זהו דווקא במנהג שנהגו כולם, כמו הלל, משא"כ הדלקת הנר ביוה"כ, שיש מקומות שלא נהגו כלל, אין לברך עליו.

ובעיקר הדין דעת שא"ר ג"כ כדעת המרדכי שאין מברכין. כ"ד תוס' ר"פ בפסחים נ"ג [וזהו מקור המרדכי בפסחים שם], וכ"ד מהרי"ל, מהר"ש ומהרי"ו שהביא הדרכ"מ. וכ"ד תוס' חכמי אנגליה בפסחים שם, וכ"כ ספר הפרדס (שער ט' פי"ג) וז"ל: "אבל אין מברכין בנר יום הכפורים אע"פ שנאסר האור ביוה"כ כמו בשבת לפי שהדלקת נר ביוה"כ אינו אלא מנהג כדמוכח בפרק מקום שנהגו ומנהג לא מברכין וכ"כ התוס' ע"כ. וכ"ד ר' מנוח בסוף הלכות שביתת עשור, שכתב שנראה מדברי הרמב"ם שבשבת מברכים על הדלקת הנר כשחל ביוה"כ כיון שהיא חובה, עי"ש, הא כשחל בחול אין מברכין דתלי במנהג ואינו חובה. וכ"ד ריב"א בתשובה (שהועתקה בספר מרדכי השלם על מסכת יומא בסוף הספר) דלא חשו לשלום בית ביוה"כ שחל בחול אא"כ חל בשבת עי"ש. וכ"ד תה"ד, כמובא בלקט יושר (עמ' 137), וז"ל: "ואין מברכין על הנר בערב יוה"כ וזכורני שדרש כשיש שבת ויוה"כ ראוי לברך על הנר" עי"ש. וכן משמע מדברי הגאונים והרמב"ם שלא כתבו שמברכים ואף לא כתבו את נוסח הברכה ואם היה צריך לברך לא משתמיט חד מינייהו לפרש כן. והמרדכי ומהרי"ל הביאו בשם סמ"ג שאפילו כשחל בשבת אין לברך וא"כ כ"ש כשחל בחול.

וכדעת הרא"ש לא מצאנו בראשונים אלא אצל הבאים אחריו, שדרכם להמשך אחריו, כאבודרהם בדיני יוה"כ, צדה לדרך (מאמר ד' כלל ה' פ"ה) ורי"ו (נתיב ז' חלק א). והנה האגודה ביומא פ"ח כתב שגאונים פוסקים שלא לברך על הדלקת נרות ביוה"כ אכן רוב הגאונים פסקו ע"פ הירושלמי לברך אפילו ביו"ט, וכשחל בשבת לכו"ע מברך עי"ש. ודבריו צ"ע, חדא דהא חזינן שכל הראשונים, לבד מהרא"ש, פסקו שלא לברך, ועוד מאי אפילו ביו"ט דקאמר, דהא ביוה"כ יש סברא אחרת דתלי במנהג, משא"כ ביו"ט שיש חובה להדליק מדין כבוד יו"ט. ועכ"פ דעת רוב הראשונים שאין מברכים על הדלקת הנר ביוה"כ שחל בחול.

והשו"ע בסי' רס"ג ס"ה כתב שיש מי שאומר שלא יברך^ב ובסי' תר"י ס"ב כתב שיש מי שאומר שמברך, ולא ברורה דעתו של מרן השו"ע למעשה. ואף אם נאמר שבסימן תר"י חזר בו והעיקר כמו שכתב שם - מ"מ השולחן גבוה בסי' תר"י כתב שדעת השו"ע שאינו מברך, וזה עפ"י הכלל שכתב בתחלת ספרו שכשהביא הב"י ב' דעות בספרו ב"י ובשו"ע כתב דעה אחת בשם יש מי שאומר דעתו דלא כאותה דעה אלא כדעה השניה, ורק כשבב"י הביא פוסק אחד ללא מחלוקת דעת הסמ"ע ושאר אחרונים שדעתו לפסוק כן עי"ש. וא"כ גם אם נאמר שהעיקר כמו שכתב בסי' תר"י - עדיין אין זה ברור דס"ל שם שמברך.

ודעת רוב אחרוני ספרד שלא לברך ומהם הרדב"ז, מהריק"ש, פר"ח, שו"ג, מעש"ר, ר"ח פלאגי, בנו בספרו יפ"ל, ר' משה פריה [והובאו כולם בחזו"ע ימים נוראים שם], ויש להוסיף שכ"ד מהר"א חמווי בסדור בית הכפורת (עמ' 48) עי"ש. ובספרי המנהגים עד הארץ חיים [סתהון] כולל הארץ חיים לא מצינו בזה שכתבו שהמנהג לברך אלא אדרבה מדפסקו הפוסקים המפורסמים שלא לברך נראה שכך היה מנהגם ועכ"פ לא היה מנהג לברך. אולם, הבא"ח (פרשת וילך אות ט') כתב שמדליקים ומברכים עי"ש, וכן התפשט המנהג בדור האחרון מזמנו של הבא"ח, וכ"פ מרן הגרע"י (שם) ועוד. אכן, הדברים צ"ע מאחר ודעת רוב הראשונים ורוב אחרוני ספרד בכל הדורות שלא לברך איך אפשר לברך עפ"י מעט מאחרוני ספרד במאה השנים האחרונות, ומאחר ודעת מרן אינה ברורה בזה הדרין לכלל דסב"ל, ואף אם נאמר שדעת מרן לברך מ"מ קי"ל סב"ל נגד מרן במקום שרוב אחרוני ספרד פסקו כן, וכאן המחלוקת היא אינה במצוה אלא בברכה האם מברכים במקום שנהגו או לא, וע"כ נראה שעדיף להמנע מלברך ולא יכניס עצמו בספק ברכה לבטלה בערב יום הכיפורים.

ב). ומה שנוסף שם 'ועי' לקמן בסי' תר"י - אינו מדברי השו"ע, דהא אינו מופיע בד"ר ונציה שנת שכ"ה, ולא מדברי הרמ"א, דהא אינו מופיע בד"ר קראקא שנת ש"ל, אלא נדפס בגוף השו"ע בקראקא ש"מ, וכמה אחרונים פלפלו בזה ודייקו דיוקים מדברי השו"ע שכתב ועי' לקמן וכו' - עי' בחזו"ע ימים נוראים עמ' רנ"ז והלאה, ולפי האמת אין לדייק כלל דיוקים ממשפט זה מאחר ואין אלו דברי מרן.